

Større opgaver i de klassiske fag: SRO/SRP

Dette dokument skal læses og forstås i forlængelse af dokumentet "Afleveringer og større opgaver i de klassiske fag", hvor forskellige skrivegenrer blev præsenteret med udgangspunkt i Senecas brev nr. 16 og en moderne perspektivtekst.

Der er naturligvis mange fællestræk mellem det skriftlige arbejde i det daglige, særligt i forbindelse med de skriftlige afleveringer, og SRO/SRP-skrivningen. Dette dokument er dog særligt rettet mod arbejdet med SRO'en og SRP'en, hvilket bl.a. kommer til udtryk i behandlingen af sekundærlitteratur

Opgaveformulering:

- Gør rede for neoterikerne og den neoteriske poesi.
- Analysér og fortolk Catul 8 med fokus på maskulinitet og femininitet.
- Diskutér og vurder i hvilken grad Catul 8 afspejler neoterikernes poetiske idealer.
- "Neoteric Poetry and Catullus", s. 136-154 i *Latin Literature. A History* af Gian Biagio Conte skal indgå i din besvarelse.

Redegørelse

En redegørelse kan være en gengivelse af det vigtigste indhold i en tekst – eventuelt med et særligt fokusområde – som vi så det i forbindelse med redegørelsen for Senecabrevet. Dette er, hvad vi i de klassiske fag vil betragte som en redegørelse for noget primærlitteratur, idet Seneca er en antik forfatter og hans tekst er en del af fagenes primære stof.

I stedet for en enkelt primærttekst eller et aspekt af en enkelt primærttekst kan en redegørelse også dreje sig om et fagligt stofområde.

I så fald skal du i en redegørelse lave en systematisk fremlæggelse af dette stof. Her vil du typisk benytte sekundærlitteratur, dvs. 'moderne' tekster skrevet af forskere o.lign., som omhandler dette område.

I det eksempel du skal læse herunder er stofområdet "den neoteriske poesi". Selvom opgaven handler om Catul som neoteriker, er det ikke Catul som primærlitteratur, der er udgangspunkt for redegørelsen, men derimod sekundærlitteratur - på dansk og engelsk - skrevet om Catul og neoterikernes poesi.

Når du ved hjælp af sekundærlitteratur systematisk skal fremlægge noget fagligt stof, er det vigtigt, at du ikke kommer med egne holdninger eller formodninger, men at du loyalt og med tydelig kildeangivelse gengiver, hvad andre har skrevet om emnet. Din opgave er altså at disponere over stoffet, vælge det væsentligste ud og skrive en klar redegørelse, som kan tjene som udgangspunkt fx for en diskussion og vurdering senere i opgaven.

Redegørelse: Gør rede for neoterikerne og den neoteriske poesi

'Neoterikerne' er en moderne betegnelse for en gruppe romerske digtere i det 1. årh. fvt.¹. Betegnelsen stammer dog fra Cicero, som både kaldte dem νεώτεροι, "de yngre" eller "de nyere" og *poetae novi*, "nye digtere" eller måske "moderne digtere", så allerede deres samtid kunne se fornyelsen i deres poesi². En læser i vores tid kan let få den opfattelse, at det er positivt ment; Thomsen kalder dem fx "de moderne"³ og "venskabsdyrkere, pendants, bohemer og æsteter"⁴, men den konservative Cicero mente det negativt: Disse unge digtere forkaster på ganske respektløs vis den traditionelle romerske digtning til fordel for et nyt, hellenistisk inspireret ideal⁵.

Det skift i æstetisk og etisk ideal, som neoterikerne repræsenterer, er et resultat af kulturpåvirkningen fra de hellenistiske stormagter, som romerne stødte sammen med under og efter Den anden puniske Krig i slutningen af det 3. årh. fvt.⁶, og som accelererede med Romerrigets ekspansion ind i det hellenistiske område i det 2. årh. fvt.⁷. Hvad end man betragter dette skifte som 'en reformering'⁸ eller ligefrem en "revolution"⁹, repræsenterer det et afgørende skridt væk fra en litteratur inspireret af den klassiske græske litteratur i retning af den samtidige hellenistiske poesi fra lærdomscentret omkring biblioteket i Alexandria¹⁰.

Inspireret af den alexandriske digter Kallimakhos bevæger den neoteriske poesi sig væk fra 'den store litteraturs' æstetik med 'tunge' og fortærskede genrer som eposset og dramaet til fordel kortere og lettere genrer som epigrammet og epyllionnet. De kalder deres poesi for *nugae*, bagateller, og den kallimakhæiske poetiks slagord er *brevitas* (korthed) og *ars* (kunst(færdighed))¹¹. Med dette menes, at de skriver digte for digtningens egen skyld¹², og at de skal være korte og fremstå lette og måske endda spontane, men samtidigt være gennemarbejdede og 'lærde'¹³; digteren såvel som læseren er *doctus*, lærd/belæst¹⁴, og forstår subtile referencer og værdsætter komplekse underliggende strukturer i digtene¹⁵.

¹ Tortzen, 2013

² Conte, 1994, s. 136

³ Thomsen, 2009, s. 125

⁴ Id. s. 126-127

⁵ Conte, 1994, s. 136

⁶ Skydsgaard, 1993, s. 48

⁷ Conte, 1994, s. 136

⁸ Ibid.

⁹ Thomsen, 2009, s. 126

¹⁰ Skydsgaard, 1993, s. 50

¹¹ Conte, 1994, s. 136-138

¹² Britannica, 2007

¹³ Conte, 1994, s. 138

¹⁴ Thomsen, 2009, s. 128

¹⁵ Conte, 1994, s. 144-145

I en tid, hvor de gamle moralske og politiske værdier i samfundet er i skred, tiltrækkes neoterikerne af det personlige *otium*¹⁶. Det er et begreb, hvis oversættelse afhænger af øjnene, der ser: "behagelig lediggang, lærd sanselighed, livfrisk boglighed og filologisk fritid" kalder Thomsen neoterikerens opfattelse af *otium*, men påpeger samtidigt, at "for gammelromerske moralister tegnede denne mentalitet sig som sanselighed og slaphed"¹⁷.

Otium, denne lediggang, giver neoterikerne tid til at dyrke kultur, digning, venskab og kærlighed, og dette "small universe of the individual, with its joys and dramas"¹⁸ bliver således genstandsfelt for deres meget personlige digtning. Etisk beror den neoteriske fornyelse altså på litteraturens manglende moralske og politiske engagement, hvilket både kommer til udtryk i indhold og form: Eposset og dramaet, der blev forbundet med staten og dens værdier, forkastes til fordel for lyrikken, de bedre kan udtrykke privatlivets glæder og sorger¹⁹.

Neoterikerne udgjorde ikke en sammentømret kreds, om end flere af dem kom fra samme område, nemlig Gallia Cisalpina²⁰, og det kan derfor altid diskuteres, hvilken poesi der bør betragtes som neoterisk. Digteren Gaius Valerius Catullus bliver ofte regnet for en af de fremmeste bannerførere i den neoteriske revolution²¹. I det følgende vil *Catullus 8* derfor blive underkastet en analyse, og på baggrund af denne analyse vil det blive vurderet, i hvilken grad dette digt afspejler neoterikerens poetiske idealer.

¹⁶ Conte, 1994, s. 144

¹⁷ Thomsen, 2009, s. 127

¹⁸ Conte, 1994, s. 144

¹⁹ Ibid.

²⁰ Id. s. 138

²¹ Id. s. 144

Analyse og fortolkning

Når du analyserer, undersøger du delelementer i en tekst, som underbygges med konkrete eksempler fra teksten. Formålet med en analyse er at opnå grundlag for en fortolkning; forud for en god fortolkning går derfor altid en grundig analyse. I nogle tilfælde skal analyse og fortolkning også danne grundlag for en diskussion og vurdering, og dermed bliver analysen og fortolkningen et meget centralt fundament for opgaven.

Strøm og Weile har nogle vigtige pointer omkring citater:

”En analyse underbygges som regel af citater, som er med til at overbevise modtageren om, at du har ret i de observationer, du har gjort dig. Citaterne er altså en måde at vise over for modtageren, at du har styr på teksten.

Men selvom det er godt med relevante citater, er det vigtigste stadig det, du skriver ind imellem dine citater. Et citat, som står alene, siger meget lidt. Husk derfor at få både præ-senteret et citat (hvorfor det er vigtigt at have med) og få kommenteret det (hvad skal det sige i lige nøjagtig denne sammenhæng). På den måde sikrer du dig, at modtageren forstår din hensigt med citatet og dermed også kan følge din analyse.”

(Kilde: Sophie H. Strøm og Sune Weile: ”Skrivning i dansk”, s. 48)

Hvor en analyse splitter teksten i dens delelementer, samler en fortolkning delene igen til en helhed, idet der på baggrund af analysen siges noget samlet om fx tekstens tema, mening, budskab eller udsagn om et særligt fokus, man er blevet udstyret med. Det er som nævnt enormt vigtigt, at fortolkningen er baseret på en grundig analyse med rigelig inddragelse af citater fra teksten. Man skal altså påvise rigtigheden af sin fortolkning – hvis ikke man gør det, fremstår fortolkningen som et postulat, dvs. at man uden at have de faglige argumenter i orden kommer med påstande om teksten. Det må man ikke!

Ud over at benytte citater fra den primærlitteratur, der skal analyseres, bør man også i større skriftlige opgaver benytte sig af sekundærlitteratur. Her kan man ofte finde nogle holdninger til, hvordan en tekst kan forstås. Det er på ingen måde ’snyd’ at bruge den form for ’hjælp’ til at analysere og fortolke, så længe man tydeligt angiver sine kilder. Selvfølgelig er det vigtigt, at analysen og fortolkningen fremstår selvstændig og ikke som et referat af en andens analyse, så det er naturligvis en balancegang.

Analyse & fortolkning: Analysér og fortolk Catul 8 med fokus på maskulinitet og femininitet

1	Miser Catulle, desinas ineptire,	Catullus, stakkels mand, hold op at gå til nar,
2	et quod vides perisse perditum ducas.	begrib at hvad du ser fortabes, det er tabt.
3	fulsere quondam candidi tibi soles,	Også for dig engang har muntre sole lyst,
4	cum ventitabas quo puella ducebat	når du gik efter pigen der villig viste vej,
5	amata nobis quantum amabitur nulla.	den pige vi elskede som ingen vil blive elsket mer.
6	ibi illa multa tum iocosa fiebant,	Da hændte alle disse skamfulde ting
7	quae tu volebas nec puella nolebat.	du fandt behag i og pigen ikke ubehag.
8	fulsere vere candidi tibi soles.	Ja, muntre sole lyste også for dig engang!
9	nunc iam illa non vult: tu quoque, impotens, noli,	Nu vil hun ikke mer, så hold du også op
10	nec quae fugit sectare, nec miser vive,	at ville, løb ikke, usalige, efter den der flyr,
11	sed obstinata mente perfer, obdura.	men styrk din ånd, hold tappert ud og vis dig hård. –
12	vale, puella! iam Catullus obdurat,	Farvel, min pige. Catullus er allerede hård,
13	nec te requiret nec rogabit invitam:	han søger dig ikke, tigger ikke forgæves mer,
14	at tu dolebis, cum rogaberis nulla.	men du vil græde når ingen længere tigger dig.
15	scelesta, vae te! quae tibi manet vita!	Ve dig, dit utyske! Hvilken bane venter dig?
16	quis nunc te adibit? cui videberis bella?	Hvem leder efter dig, hvilken mand vil finde dig smuk?
17	quem nunc amabis? cuius esse diceris?	Hvem ejer du at elske, hvem skal du kalde din?
18	quem basiabis? cui labella mordebis?	Hvem skal du kysse, hvis læber skal du bide i?
19	at tu, Catulle, destinatus obdura.	Men du, Catullus, lad intet rokke dig, vis dig hård.
		Oversættelse af Otto Gelsted fra <i>Catul, Digte</i> , Reitzels forlag, København, 1997

Catul 8 er et kort digt på 19 vers skrevet af Catul og stilet til Catul selv, hvilket fremgår af de to imperativer i v. 1, *miser Catulle*, og v. 19, *Catulle*. Digtet omhandler Catuls forliste forhold til en pige, og selvom hun i digtet netop blot kaldes *puella*, betragtes det som et af Catuls 'lesbiadigte' og bliver derfor læst og fortolket i sammenhæng med disse. Hvorvidt Lesbia var den famøse Clodia – "man-eater"²² kalder Thomsen hende – er ikke vigtigt for denne analyse; her vil det i stedet blive belyst hvad hendes rolle som "the incarnation of the devastating power of eros"²³ betyder for *Catul 8* og dets fremstilling af maskulinitet og femininitet.

I digtet er der en stærk kontrast mellem et 'engang', markeret med *quondam* i v. 3, og et 'nu', markeret med *nunc* i v. 9, men også repræsenteret ved de mange imperativer, og en usikker frem-

²² Thomsen, 2009, s. 130

²³ Conte, 1994, s. 147

tid skitseret i de interrogative futurumsformer i v. 16-18. Catul mindes den lykkelige fortid, kompositorisk indrammet og symboliseret gennem *candidi soles* i v. 3 og 8, de strålende sole der skinne for ham, dengang Lesbia gerne og ofte – som markeret i imperfektumsformerne *ventitabas, ducabat* (v. 4), *volebas* og *nolebat* (v. 7) – tog del i mange munterheder, *iocosa* (v. 6). Perfektumsformen *fulsere* i v. 3 og 8 står i kontrast hertil – de strålende sole *har* skinnet, dette foregik *engang*, og nu er alting anderledes.

Forsøger man at lave en kronologi i Lesbiadigtene, hvor man fx betragter *Catul 5* med det berømte *Vivamus, mea Lesbia, atque amemus!* som en definition på kærlighedsidealet med Catul som den ordregivende og i besiddelse af en maskulin identitet²⁴, så kan man tage *Catul 8* som et udtryk for, at kærlighedsidealet ikke er blevet realiseret, og Catul derfor har tabt kontrollen og dermed sin maskuline identitet²⁵. Kigger man på *Catul 8* i sig selv, er det dog interessant at betragte Catuls og Lesbias indbyrdes magtforhold i v. 4: *cum ventitabas quo puella ducebat*. Det var Lesbia, der førte an, og Catul, der fulgte efter. Hvis en traditionel maskulin identitet beror på at have kontrol og være den aktive part i et forhold, er der ikke noget, der tyder på, at Catul nogensinde havde dette; hans passive rolle som den, der følger efter Lesbia, giver snarere indtryk af en feminin identitet.

Situationen i digtets nu opsummeres i v. 9: *nunc iam illa non vult: tu quoque, impotens, noli*. Lesbia vil ikke længere, og derfor siger Catul til sig selv, at han heller ikke skal ville. Han er ikke blot ulykkelig (*miser* v. 1), men afmægtig, *impotens*. Han forsøger at bryde ud af passiviteten ved aktivt at give sig selv ordrer gennem utallige imperativer i digtet igennem. Han er *miser* lige nu, men han skal *nec miser vive* (v. 10). Han skal sige farvel til Lesbia og gøre sig hård; en form af *obdura* optræder tre gange i digtet, og v. 19 fungerer nærmest som en konklusion med dens ringkomposition i gentagelsen af vokativen fra v. 1 og opsummeringen af digtets tematiske centrum i v. 11 og 12 med *obdura*²⁶: *at tu, Catulle, destinatus obdura*.

Selvom disse mange 'ordrer' kan ses som Catuls forsøg på "at opnå kontrol over sig selv, idet han formaner sig selv til at frigøre sig fra rollen som den viljesvage passive feminine elsker samt lægge den tabte lykke bag sig"²⁷, er de også i første omgang et udtryk for, at han helt har opgivet at få nogen kontrol over Lesbia, og i stedet kæmper med selvkontrollen. Catul sår dog megen tvivl om, hvorvidt det vil lykkes ham at opnå selvkontrol, når han i v. 12 påstår, at nu er han allerede hård: *iam Catullus obdurat*, og i v. 13 siger, at han aldrig vil opsøge Lesbia længere og gennem de mange spørgsmål i futurum antyder, at ingen andre vil, men alligevel er nødt til at afslutte med gentagelsen af imperativen *obdura* i v. 19.

Catul forsøger altså at fremstille sig selv som den, der har magten over Lesbias fremtidige lykke, når han i v. 14 siger *at tu dolebis, cum rogaberis nulla*, og gennem spørgsmålene i v. 16-18 antyder, at hun vil komme til at leve et kærlighedsløst liv, fordi Catul nu tager sin afsked. Alligevel bliver det dog tydeligt, at det med Contes ord er Lesbia, der er denne 'inkarnation af eros'

²⁴ Jensen, 2001, s. 6

²⁵ Id. s. 9

²⁶ Conte, 1994, s. 146-147

²⁷ Jensen, 2001, s. 9

ødelæggende magt'²⁸, da det jo er hende, der i første omgang ikke længere har villet (v. 9), og dermed gjort Catul *miser* og *impotens*. Vi ser altså i Catul 8 med Thomsens ord en "glidning fra mandligt til kvindeligt"²⁹, da Catul står magtesløs, passiv og femininiseret tilbage.

Diskussion

"Ordet diskussion kommer af det latinske ord discussio, som egentlig betyder "at ryste noget frem og tilbage". Det er meget dækkende over for den opfattelse af begrebet, vi har i dag, for en diskussion handler om at få rystet sine meninger godt og grundigt igennem." (Sophie H. Strøm og Sune Weile: "Skrivning i dansk", s. 92)

I en skriftlig diskussion undersøger du en sag, en problemstilling eller et spørgsmål ved at sammenligne flere modstridende synspunkter på emnet. Hvis man har med en primærtekst at gøre, der i sig selv lægger op til diskussion, fx Senecabrevet, kan diskussionen gå ud på at sætte denne primærteksts udsagn op mod et modstridende, enten i form af en konkret perspektivtekst eller en tænkt indvending.

Man kan dog også have med en primærtekst at gøre, der ikke i sig selv eksplicit diskuterer en problemstilling. Dette vil ofte være tilfældet med poesi såsom *Catul 8*. Her kan en diskussion gå på rigtigheden af en konkret tolkning. Udgangspunktet for denne opgave er, at Catul er neoteriker, og at hans digt *Catul 8* afspejler den neoteriske poesis idealer. Dette kan så diskuteres ved at finde argumenter, enten tænkte eller repræsenteret i sekundærlitteratur, imod den tolkning og veje dem op over for de argumenter, der er for at det er en rimelig fortolkning. Dette vil typisk munde ud i en vurdering.

Vurdering

I forbindelse med en diskussion kan indgå en **vurdering**. Når du foretager en vurdering, skal du overveje værdien af de forskellige synsvinkler, du har diskuteret i besvarelsen. I din vurdering tager du udgangspunkt i de citater og de eventuelle delkonklusioner, som du har fremsat i diskussionen. Hvilket synspunkt kommer sandheden nærmest og hvorfor? I vurderingen er det vigtigt, at du tænker over, at du ikke (nødvendigvis) skal fremsætte din egen holdning, men også påtage dig andre holdninger til emnet.

²⁸ Conte, 1994, s. 147

²⁹ Thomsen, 2009, s. 130

Diskussion og vurdering: Diskutér og vurder i hvilken grad Catul 8 afspejler neoterikernes poetiske idealer

Som nævnt i redegørelsen regnes Catul blandt neoterikerne, og han bliver ofte betragtet som en af de mest prominente figurer i bevægelsen. Thomsen gør dog opmærksom på, at der også er forskere, der stiller spørgsmålstegn ved, i hvor høj grad hans poesi flugter med den neoteriske poetik; ifølge fx Syndikus har Catul ”ingen sans for de patologiske og perverse træk i alexandrinsk erotisk litteratur”, og Thomsen peger selv på, at der er forskel digte imellem³⁰. På den anden side er der også forskere, der ligefrem søger at bevise Catuls tilhørsforhold til en neoterisk skole bl.a. ud fra hans omgangskreds af ligesindede³¹.

Uanset om Catul ville have opfattet sig selv som hørende til en mere eller mindre klart defineret gruppe af νεώτεροι, som Cicero skrev til sin ven Atticus om nogle år efter Catuls død³², må det være muligt at holde hvert enkelt digt op over for den neoteriske poesis idealer som skitseret i redegørelsen og foretage en vurdering af, i hvor høj grad disse møder en klangbund i det pågældende digt.

På baggrund af analysen af *Catul 8* er det tydeligt, at digtet både etisk og æstetisk kan betragtes som et barn af den neoteriske revolution. Digtets emne, Catuls forhold til Lesbia og hans problemer med at acceptere dets ophør, viser i sin indadvendthed, hvor langt vi er fra den storladne, opbyggelige poesi, som neoterikerne vendte sig imod. Det selvpineri, Catul udsætter sig selv for ved at dvæle ved fortidens strålende sole og muntre eskapader, og den detaljeringsgrad hvormed hans ønsketænkning om Lesbias kærlighedsløse fremtid udpensles, kan sagtens ses som et produkt af det *otium*, som neoterikerne dyrkede – og måske i dette tilfælde dyrkede i overflod, som Catul også selv er inde på i et andet digt, nr. 51.

Æstetisk er det heller ikke svært at finde lighedspunkter. Catul kalder selv sine digte *nugae* i Catul 1, og med de mange selvrettede imperativer samt fokus på egen ynkelighed giver digtet et skin af umiddelbarhed og spontanitet, som måske kunne leve op til dette prædikat³³: Digtet tager sig ud som havde Catul skrevet det i kampens hede, opslugt af sin elendighed og uden tanke på hvor umandigt behovet for gentagne gange at bekræfte sin følelsesmæssige overlegenhed fremstår. Men analysen afslørede digtets *ars* blandt andet i den komplicerede struktur med ringkomposition både i digtets overordnet komposition i v. 1 og v. 19 med vokativerne *Catulle* og det både lydligt og indholdsmæssigt gentagende i *desinas ineptire* og *destinatus obdura*, såvel som ’fortidsafsnittets’ *fulsere [...] candidi tibi soles* i v. 3 og 8. Hvad der kunne ligne umiddelbarhed, er altså det stik modsatte, og må altså betragtes som skabt af en *poeta doctus*.

Analysens afdækning af Catuls ganske u-maskuline identitet i *Catul 8* kan også bidrage med et argument for dets neoteriske tendenser. Thomsen skriver, at ”Catuls erotiske filosofi

³⁰ Thomsen, 2009, s. 139

³¹ Således Lyne, 2007

³² Lyne, 2007, s. 167

³³ Conte, 1994, s. 144

er kendetegnet ved overskridelse af grænsen mellem kønnene"³⁴, og selvom han samtidigt gør opmærksom på, at de antikke digtere – som de fleste andre mennesker – ikke altid enten er progressive eller konservative, så kan man argumentere for, at denne manglende evne (eller uvilje?) til at leve op til de traditionelle kønsroller blot er et i rækken af flere (neoteriske) opgør med traditionerne.

Selvom Thomsen og Syndikus ganske sikkert har ret i, at Catul har skrevet digte, der ikke i specielt udpræget grad har træk til fælles med den neoteriske poesi, er *Catul 8* ikke et af dem. Vi har set, hvordan det digt helliger sig hverdagens drama i et opgør med forgangne tiders både etiske og æstetiske værdier og traditioner, hvorfor det i høj grad må siges at afspejle neoterikerne poetiske idealer.

Litteraturliste

Primærlitteratur

Catullus, C. V.: *Carminae*, red. E. T. Merrill (1893), Cambridge MA: Harvard University Press

Sekundærlitteratur

Britannica, T. E. (28. August 2007). *Neōteros. Classical literature*. Hentet fra Encycopædia Britannica: <https://www.britannica.com/art/neoteris> d. 16. februar 2019

Conte, G. B. (1994). *Latin Literature. A history*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Jensen, G. S. (Oktober 2001). "Ego vir sterilis ero" (Cat. Carm. LXII). Digterjæg'ets feminiserede identitet hos Catul. *Aigis*.

Lyne, R. (2007). The Neoteric Poets. I J. H. Gaisser, *Oxford Readings in Classical Studies: Catullus* (s. 109-140). Oxford: Oxford University Press.

Skydsgaard, J. E. (1993). Roms hellenisering. I O. S. Due, & J. Isager, *IMPERIUM ROMANUM. Realitet, idé, ideal. I Fra grundlæggelse til undergang* (s. 47-62). Århus: Tidsskriftet SFINX.

Thomsen, O. (2009). *Veje til Rom. Romersk litteratur fra Plautus til Juvenal*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Tortzen, C. G. (20. Marts 2013). *neoterikerne*. Hentet fra Den Store Danske: <http://denstoredanske.dk/index.php?sideId=131020> d. 16. februar 2019

³⁴ Thomsen, 2009, s. 131